

Václav Šílený a situace českého Slezska a Ostravska kolem roku 1900

PAVEL ŠOPÁK

Šopák, Pavel: Václav Šílený and Situation in Czech Silesia and Ostrava Region around 1900

Václav Šílený was a lawyer, Moravian politician, member of the Moravian Diet and Imperial Council and organisation official. Based on the preserved fragments of written remnants and period media reports, the author highlights his relationship to the region of Czech Silesia and Ostrava, in particular, to the important issues of education and economy.

Key Words Ostrava Region; Austrian Silesia; Václav Šílený; Nationalism; Political Organisation

Contact Slezské zemské muzeum; sopak@szm.cz

Období kolem roku 1900 patří k nejdynamičtějším údobím novodobých středoevropských dějin: civilizační progres spojený s urbanizací, s rozvojem nových technologií, s vědeckým výzkumem a aplikací jeho výsledků v industriální sféře a agronomii, se pojil s eskalací nacionálních a sociálních konfliktů, divergencí v politice, rozvíjeně důsledně na stranické bázi a odrážející se v ústředním i regionálním tisku a vyznačující se emancipačními tlaky neprivilegovaných vrstev, jejichž důsledkem byly v politice volební reformy (1896 a 1907). Intelektuální a tvůrčí vzmach doby devalvovaly negativní tendence: rostoucí společenské napětí, neklid a nejistota, verbální i fyzické útoky mezi znesvářenými skupinami a současně defétismus. Politik, zejména moravský politik období přelomu století, prosazující se názory v říšské radě a zemském sněmu, jehož typ v tomto textu naplňuje Václav Šílený (1849–1911), nalézal ve své současnosti řadu témat, problémů a kauz. Jejich řešení jednak stvrzovalo jeho postavení před skutečnými i potenciálními voliči a sympatizanty jeho politického směru a současně vedlo k určitému naplnění obecně sdíleného ideálu politiky jako zájmu o veřejné blaho. Jinak řečeno, v jeho politické práci se snoubila každodenní realita a ideál, týkající se zejména hospodářské a osvětové oblasti. *Byly to plány dalekosáhlé, rekapituloval Šíleného veřejné působení dobový tisk, které však on byl by zcela jistě provedl a jimž by česká Morava obohacena byla, [nebyť jeho předčasná smrti]; dlužno poukázat na to, že jeho dílem bylo například zakoupení komplexu domů pro vybudování velkého zemského musea na Zelném trhu v Brně a že všemožně se přičiňoval zvláště o zřízení stálého zemského výstaviště v Brně, kteréžto projekty za výhodnější situace země by se mu byly zcela jistě již podařilo rozřešit.*¹

Ačkoliv české Slezsko a Ostravsko konce 19. století mělo své mluvčí v zemském sněmu – což platí o Františku Stratilovi (1849–1911) – i v říšské radě, a to v osobách Věnceslava

¹ Dr. Václav Šílený – mrtev. *Pozor* 18, č. 172, 9. září 1911, s. 5–6.

Hrubého (1847–1933)² a Františka Slámy (1850–1917),³ zvýšený zájem o region, jak jej sledujeme na stránkách *Národních listů* obdobně jako deníků a časopisů vycházejících v moravských kulturních a politických centrech Brně a Olomouci, ukazuje nadregionální význam lokálních problémů a specifik. JUDr. Václav Šilený, náležející ke Stratilově, Hrubého a Slámově generaci, rodák z malé vesnice Koleneč v okrese Jindřichův Hradec, vzdělán v Praze, působil v Olomouci (1874–1875), Uherském Hradišti, Tišnově (od 1881) a nakonec usazený v Brně, byl o nich informován zvenčí a jen výběrově. Nicméně problémy průmyslového regionu s jeho specifickými potřebami a současně s vypjatými nacionálními a sociálními konflikty sledoval a – což je důležité – jako poslanec zemského sněmu a říšské rady, zvolený sice za jiné regiony,⁴ se jimi zaobíral.

Šilený prošel politicky složitým vývojem. Nejprve se ztotožnil s moravskými staročechy (spolupracoval s jejich tiskovým orgánem *Moravskou orlicí*), které v roce 1893 vystřídal za moravské křídlo národní strany svobodomyslné, transformované v moravskou lidovou stranu (1894). Politika jeho generace a stranické příslušnosti se obecně vyznačuje dvěma aspekty: nacionálním zřetelem veřejné činnosti ve stupňující se česko-německé konkurenci, obrannými pozicemi vůči velkoněmeckým plánům a ideou pokroku. Její naplnění bylo se Šileným spojováno poměrně často, neboť náležel *k první řadě průkopníků svobodomyslnosti na Moravě*.⁵ Ta byla v konzervativních moravských poměrech uskutečňována pokrokovou stranou nejen podle jejího názvu, ale chtěla jí být i svým obsahem, jak dokládají citovaná slova z *de facto* stranického listu. A i když Šilený v mládí spolupracoval s *Našincem*, na konci století konzervativním, ten *tehdy ještě sloužil věci svobodomyslné*.⁶

Nutno zdůraznit, že představy o tom, co je *pokrok* či *pokrokovost*, se na přelomu 19. a 20. století výrazně proměňovaly a navzájem odlišovaly. Roku 1909 se moravská lidová strana sloučila s moravskou stranou pokrokovou, načež se ustavila lidová strana pokroková – v ní šlo o jiný výměr slova *pokrok*, než jaký měli na mysli mladí lidé narození v 60. letech, tj. ti, kteří byli o generaci mladší než Václav Šilený a angažující se v akademických spolcích, ve spolcích politických (Politický spolek pro severní Moravu v Olomouci, Pokrokový spolek v Moravské Ostravě)⁷, na stránkách periodik (olomoucký *Pozor*) a ve stranách založených v průběhu 90. let 19. století.⁸ Z tohoto prostředí zazněl názor, že *mezi našim lidem pozorovati lze vážný zjev: [...] čím dál tím větší nechť k politice, což způsobily stále neúspěchy a zklamání, jehož příčinou jsou nekompetentní politikové, včetně Václava Šileného, který*

² V. Hrubý nebyl zvolen za Slezsko, ale za městskou kurii ve volebním obvodu obvod Slaný – Louny, avšak svůj mandát považoval za slezský.

³ Obdobně jako V. Hrubý ani F. Sláma nebyl zvolen za Slezsko, nýbrž za městskou kurii ve volebním obvodu Hradec Králové. Mladočeská strana mu však mandát nabídla jako mandát slezský, viz PAPOUŠEK, František: Z korespondence dr. Františka Slámy s dr. Antonínem Grudou. *Slezský sborník* 44, 1946, s. 184.

⁴ Poslancem moravského zemského sněmu byl zvolen v letech 1896, 1902 a 1906 za městskou kurii ve volebním obvodu Přerov, Kojetín, Tovačov, Hulín; poslancem říšské rady zvolen v roce 1897 a 1901 za V. kurii ve volebním obvodu Jihlava – Třebíč a roku 1911 za městskou kurii ve volebním obvodu Kroměříž.

⁵ Za Šileným. *Lidové noviny* 19, č. 250, 10. září 1911, s. 1.

⁶ Cit. dle Dr. Václav Šilený, s. 5–6.

⁷ Pokrokový spolek v Moravské Ostravě spolek byl založen v březnu 1903, viz Spolek pokrokový... *Ostravan* 3, č. 12, 15. března 1903, s. 2. K exponentům náleželi lékař Vladimír Hradečný a František Sokol-Tůma, na akcích spolku se podílel např. Adolf Kubis.

⁸ Přehledně KUČERA Martin: Pokrokáři. In: MAREK, Pavel a kol.: *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861–1998*. Olomouc 2000, s. 78–79; MALÍŘ, Jiří: *Vývoj liberálního proudu české politiky na Moravě: Lidová strana na Moravě do roku 1909*. Brno 1985, s. 91–94.

kromě své ctižádosti nemá ničeho, co by jej jako skutečného politika doporučovalo.⁹ A ještě jinak chápali pokrok sociální demokraté – takže nepřekvapí, že představitelé této strany viděli ve Václavu Šíleném osobu ne snad konzervativní či zpátečnickou ve svých názorech, ale zcela nekompetentní. *Snad se v panu doktorovi hnulo svědomí, snad vzpomněl si na ty, kteří jeho „národohospodářskou“ činnost na Tišnovsku dnes hladoví,*¹⁰ napsala brněnská *Rovnost* s ujištěním, že to bude V. Šílený, jenž lidovou stranu zcela jistě rozloží. Otevřené konzervativní názory mu byly levicovým tiskem vytýkány také, ale až později, v souvislosti s řešením otázky všeobecného hlasovacího práva (1905).¹¹

Aktivít, které pokrokovost Václava Šíleného stvrzovaly v očích veřejnosti, bylo dostatek: s jeho politickým působením se pojí zřízení Moravské zemědělské rady a Jednoty moravských živnostenských společenstev, založení Ústředního spolku živnostníků moravských v Brně a mnoha dalších, regionálních nebo místních družstevních a úvěrních korporací, dále předsednictví Národohospodářské společnosti v Brně, jakož i pozemštění tkalcovské školy ve Valašském Meziříčí a vznik moravské gobelínové manufaktury, dále pozemštění Františkova muzea v Brně a tamní knihovny a řada dalších iniciativ, například příprava všeslovanské výstavy v Petrohradě (1903–1904), která se neuskutečnila z důvodu vypuknutí rusko-japonské války, dále ustavení Slovanské národohospodářské společnosti nebo založení společenstva pro moravské, slezské a slovenské studenty dlící v Praze atd.¹² V závěru života stanul s titulem prezidenta v čele akciové banky Bohemia v Praze.¹³ Takto chápaná pokrokovost, tj. jen široké společenské angažmá a důraz na národohospodářství, na přelomu 19. a 20. století již nestačilo. Pokrokovost byla tehdy více spjata s naléhavostí apelů, s radikální postojů a utvářela se spíše v konfliktech než v soustředěné politické práci ve sněmu nebo v korporacích. Příležitostí, kdy bylo možné takovou pokrokovost uplatnit, byla celá řada: připomeňme reakce na tzv. krvavé události na Moravě v souvislosti se zrušením Badeniho jazykových nařízení (1899) následované interpelací ministra vnitra Koerbera v říšské radě,¹⁴ zformování tzv. antiklerikální ligy (1902), protesty proti arcibiskupovi Kohnovi a hlasité požadavky na jeho odstoupení (1904), manifestace na podporu zřízení české univerzity na Moravě pořádaná jako reakce na konání tzv. Volkstagu v Brně a střety v brněnských ulicích (tzv. brněnské události počátkem října 1905),¹⁵ jakož

⁹ Morava. K situaci. *Olomoucký Pozor* 4, č. 58, 8. května 1897, s. 5.

¹⁰ Sjezd lidovců v Brně. *Rovnost* 12, č. 30, 23. července 1896, s. 1–2.

¹¹ Schůze moravského studentstva. *Rovnost* 21, č. 140, 23. listopadu 1905, s. 2.

¹² Svěpomocné společenstvo pro studentstvo. *Opavský týdeník* 27, č. 42, 30. května 1896, příloha, s. 1; Otázka svěpomocného společenstva pro studentstvo. *Olomoucký Pozor* 3, č. 60, 28. května 1896, s. 1; Z Prahy. Palacký, svěpomocné společenstvo studentské. *Noviny těšinské* 4, č. 6, 8. ledna 1898, s. 2. Další aktivity viz Za Dr. V. Šíleným. *Hlasy z Hané* 30, č. 101, 12. září 1911, s. 1.

¹³ „Bohemia“, akciová banka v Praze. *Venkov* 6, č. 75, 29. března 1911, s. 9.

¹⁴ Václav Šílený byl hlavním řečníkem při probírání kauzy v moravském zemském sněmu. Jeho projev komentovaly *Národní listy* a jejich komentář převzaly *Lidové noviny*: *Řeč dra. Šíleného byla dlouhou snůška křivd, útisků a pronásledování národnosti naší na Moravě, celá kniha bolestných výkřiků, spravedlivých žalob a hněvivých protestů*, psaly noviny se závěrem, že *úspěch dra. Šíleného byl dokonalý i zavděčí se řečník, vydá-li svou řeč jako samostatnou brožuru tiskem*, což se stalo, viz ŠÍLENÝ, Václav: *Národní tiseň na Moravě: Řeč poslance...* Brno 1899. Cit. dle O řeči dra. Šíleného... *Lidové noviny* 7, č. 262, 17. listopadu 1899, s. 2.

¹⁵ V reakci na brněnské události se v zemském sněmu strhla hádka, do níž byl zapojen i Václav Šílený, viz Sněm markrabství moravského. *Hlasy z Hané* 24, č. 119, 20. října 1905, s. 1; dále Obrovská manifestace pro českou universitu v Brně. *Lidové noviny* 13, č. 224, 3. října 1905, s. 1.

i regionální politické konflikty, z nichž přesahem do celočeského kontextu vyniká boj o české Kateřinky (1901), tamní hospodářskou školu a zkrachovalou záložnu.¹⁶

Jak pracovat s veřejností? Jak ovlivňovat veřejné mínění? Národní strana svobodomyslná a později moravská lidová strana měly k prosazování svých zájmů k dispozici specifické korporace, jejichž činnost byla sice značně omezena, ale jejichž symbolický význam, stvrzený mediální pozorností, nelze podcenit. Šlo o moravský odbor Národní rady české – Václav Šilený v roce 1908 stanul v jeho čele – a o Ústředí starostenských sborů na Moravě. S tím, jak byla klíčová spolupráce politiků s tiskem, se rozvíjel stranický tisk: lidová strana disponovala brněnskými *Lidovými novinami* a prostějovský Český politický spolek v Prostějově coby jedna z frakcí lidové strany měl k dispozici *Hlasy z Hané*.¹⁷ Šilený se vždy zajímal o tisk, a to velmi aktivně. V mládí spolupracoval s novinami *Stimmen aus Mähren*, které kritizovaly vídeňský centralismus, spoluzaložil časopis *Česko-moravský národní hospodář*, v jehož redigování se vystřídal s Janem Sovadinou (1851–1893),¹⁸ a později časopis *Sekretář*, určený pro živnostníky a přinášející informace národohospodářské a právní povahy. V době brněnského angažmá našel uplatnění v mladočeském listu *Občan*, jehož založení v roce 1870 – k němuž došlo údajně za Šileného přispění¹⁹ – spadá do vlny utváření regionálních politických periodik (v témže roce začal vycházet *Opavský týdeník* a v roce 1871 olomoucký *Pozor*); v roce 1872 byl list přeložen do Brna, aby byl k dispozici moravským poslancům v účinné opozici vůči vládnímu *Moravanu*.²⁰

Co se týče Ostravska a českého Slezska, šlo o kraje Václavu Šilenému nejen teritoriálně, ale především mentálně vzdálené, vždyť o Ostravsku se psalo, že *jsme zemí neznámou, o níž panují ve světě českém názory nejmňhavější; Ostravu neznají vzdálení a Ostravsko neznají mnohdy ti, kteří zde bydlí [...] V úřednických kruzích státních platí Ostravsko za trestnickou kolonii*;²¹ navíc oproti Karlovi Adámkovi (1840–1918), jen o devět let staršímu, neměl Šilený potřebu vydávat tiskem publikace, které by jeho vztah k tomuto regionu a jeho potřebám stvrzovaly či konkretizovaly.²² Jak byl tedy o specifickém regionu informován? K dispozici mu byly známé Hořicovy plamenné fejetony z *Národních listů*²³ – ačkoliv v *Čase*

¹⁶ Úvahy z Opavska. *Duch času* 2, č. 25, 13. prosince 1900, s. 1–2.

¹⁷ Referoval zejména o činnosti poslanců na zemském sněmu, např. o návrhu Václava Šileného na zemská stipendia pro vyšší obchodní akademie české v Brně a Prostějově, srov. Z posledních okamžiků sněmovních. *Hlasy z Hané* 25, č. 6, 24. ledna 1906, s. 1; protest Václava Šileného proti železnicím, které znemožňují provádění meliorací, viz Sněm markrabství moravského. Tamtéž 22, č. 121, 30. října 1903, s. 1 aj.

¹⁸ Do periodika přispívali mladočesky orientovaní politici, vzděláním vesměs právníci, jako Jan Kummer, Jan Sovadina, Karel Adámek nebo Theodor Klineberger, dále odborný spisovatel František Vlastimil Kodym, učitel Jan Donát-Pelhřimovský. V roce 1891 do časopisu přispěl hospodářským přehledem Hubert Gordon Schauer.

¹⁹ Takto viz JUDr. Václav Šilený mrtev. *Venkov* 6, č. 214, 10. září 1911, s. 4.

²⁰ Osudy českého časopisectva na Moravě. *Koleda* 1, č. 13, 1. května 1876, s. 204; KUBÍČEK, Jaromír: *Dějiny žurnalistiky na Moravě: První století českých časopisů 1848–1948*. Brno 2013, s. 48.

²¹ [SOKOL-TŮMA, František (?)]: Z Ostravy do Ostravska. *Ostravan* 3, č. 42, 11. října 1903, s. 1.

²² Jde především o memoárové a současně analisticky pojatý text *Z mých styků se Slezany*, vydaný zprvu v *Časopise Matice moravské* a následně separátně v roce 1912, a soubor textů uspořádaných do svazku *Ze Slezska* (Chrudim 1903).

²³ Ignát Hořica (1859–1902) byl redaktorem *Národních listů*; své fejetony o Slezsku vydal knižně, z anonci např. „Pamatujte na Slezsko!“ *Noviny těšínské* 4, č. 52, 26. listopadu 1898, s. 5. Václav Šilený prokazatelně znal Hořicovy fejetony otištěné v roce 1895, které jsou nejstarší položkou v konvolutu jeho výstřížků se vztahem ke Slezsku, viz Moravský zemský archiv (dále MZA) Brno, fond G68, JUDr. Václav Šilený, kart. 41, složka Slezsko.

si mohl přečíst, že *pan Hořica ztrácí vůči hledě lesk jako znalec ostravských poměrů*.²⁴ Vedle výročních zpráv Matice ostravské prostudoval známou informativní brožuru *O Ostravsku* (1903), napsanou Otakarem Skýpalou, redaktorem *Moravskoslezské revue*, který jako protagonista pokrokového hnutí 90. let, organizovaného vně stávajících stran na bázi Pokrokového spolku, zaujímal odlišné postoje než Šíleného domovská strana. Ještě jeden informační zdroj – a shodou okolností je nejstarším z dochovaných dokladů o Šíleného znalosti ostravského regionu – nutno připomenout. Jedná se o text Franze Höllrigela, redaktora *Deutsche Zeitung*, vídeňského periodika, jež vzešlo z iniciativy mladoliberální frakce v říšské radě, atakující Hohenwartův kabinet.²⁵ *Češi patrně nemají jasný pojem o tom, jak východní uhelná pánev je pro Svatováclavskou říši nutně důležitá*,²⁶ napsal Höllrigel a tuto tezi lze symbolicky chápat jako výzvu pro Šíleného a další moravské poslance, aby svůj zájem o region podstatně zvýšili.

Vztahy Václava Šíleného k Ostravsku a Slezsku a naopak těchto regionů k moravskému politikovi reflektuje místní tisk. Jeho politickou dráhu výběrově dokumentovaly *Noviny těšínské*, upozorňující i na jeho moravská veřejná vystoupení (například tábor lidu v Šaraticích dne 26. července 1897).²⁷ Z ostatního tisku to byly zejména listy spojené s Františkem Sokolem-Tůmou, a to *Ostravice*, *Ostravský obzor* a jejich nástupce *Ostravan*, které o politiku lidové strany jevíly systematický zájem. A nejen to, majitel *Ostravice* L. Zapletal oslovil v únoru 1897 Václava Šíleného dopisem, jenž stojí za ocitování: *S jistým politováním konstatovali jsme, že jste opomenul svoji kandidaturu [do říšské rady za V. kurii] ohlásiti také v našem listu, ačkoliv Ostravice jest předce zde jediným listem, jenž vycházejí vícekrát týdně, jest na Místecku a Frenštátsku valně rozšířen. A dále: Nepatřím sice s ohledem na místní poměry v Moravské Ostravě přesně ku žádné straně, [ale] uvítali jsme zprávu o Vaší kandidatuře v V. kurii za Místecko-Frenštátsko atd. s povděkem. Závěrem pisatel ujistil o možnosti působit na voliče, neboť jsme ochotni uveřejnit vše, co se prospěchu Vaší kandidatury týče a dovětkem, že při skupině venkovských obcí hlásíme se ku straně poslance Seicherta*.²⁸ Ačkoliv Václav Šílený nakonec za tento region nekandidoval, *Ostravice* slibu dostala a zveřejnila noticku o Šíleného volební schůzi v Kojetíně končící slovy: *přesvědčili jsme se, že Dr. Šílený jest nejlépe kvalifikován jako poslanec říšské rady*.²⁹

Lze definovat několik tematických okruhů a současně metod politické práce vůči regionu. Nemůže jít jen o projevy v zemském sněmu a říšské radě, interpelace a rezoluce, jakkoliv i ty jsou důležité; musí jít rovněž o další aktivity, obsahově konkrétnější. Jde o kontakty s regionálním tiskem, o speciální sjezdy, sněmy a valné hromady, o tzv. tábory lidu, ale

²⁴ Z Mor. Ostravy. Čas 13, 25. února 1899, s. 2. Výstřížek uložen in: MZA Brno, fond G68, JUDr. Václav Šílený, kart. 32, složka Ostrava, 1900–1903.

²⁵ Stručná charakteristika in: KERNMAYER, Hildegart: *Judentum im Wiener Feuilleton (1848–1903) : Exemplarische Untersuchungen zum literarästhetischen und politischen Diskurs der Moderne*. Tübingen 1998, s. 248.

²⁶ HÖLLRIGEL, Franz: *Aus dem Reich der Kohle*. Deutsche Zeitung, 2. srpna 1893, č. 7757, výstřížek in: MZA Brno, fond G68, JUDr. Václav Šílený, kart. 7, složka Ostrava.

²⁷ Na první tábor lidu... *Noviny těšínské* 2, č. 34, 1. srpna 1896, s. 2.

²⁸ MZA Brno, fond G68, JUDr. Václav Šílený, kart. 7, složka Ostrava, L. Zapletal Václavu Šílenému, Moravská Ostrava, 13. února 1897. Ignác Seichert (1847–1909), jinak též starosta Uherského Brodu, byl zvolen do říšské rady v letech 1891 a 1897 za kurii venkovských obcí ve volebním obvodu Valašské Meziříčí. *Ostravice* referovala o Seichertově politickém působení.

²⁹ Z Kojetína. *Ostravice* 5, č. 13, 20. února 1897, s. 4.

i o soukromé (a nezářídka důvěrné) intervence ve prospěch osob a korporací z regionu.³⁰ Naopak z hlediska Šileného politických zájmů bylo nutno především v regionu samém definovat skupinu sympatizantů, na něž by bylo možné se spolehnout. Takto vyznívají maximálně věcná sdělení, zaslaná Šilenému z Frýdku a Opavy a obsahující seznamy významných osobností z regionu. Advokát Tomáš Jan Kadlec v reakci na Šileného dopis z 16. září 1895 uvedl seznam jmen, začínající majitelem dolů Vladimírem Vondráčkem (1854–1897) a dále obsahující známá jména osobností ostravského veřejného života (Konstantin Grünwald mladší a starší, Edmund Palkovský, Bohumil Židlický, František Hradečný); šlo o inženýry, advokáty, úředníky, stavitele, hostinské, obchodníky a další živnostníky.³¹ Lze předpokládat, že tyto informace Šilený mohl požadovat v souvislosti s očekávanými volbami do říšské rady, protože v červnu 1895 se spekulovalo o jejím rozpuštění a o vypsání voleb;³² je ale možné, že akce souvisela již s přípravou voleb podle reformovaného volebního systému, jímž byla říšská rada rozšířena o V. kurii – volby byly avizovány v létě 1896 a proběhly v březnu 1897.³³ Vysvětlení tohoto sdělení ale nakonec bude daleko jednodušší, neboť v téže době zaslali z Opavska obdobné seznamy František Stratil, Antonín Otahal a Romuald Dubový. A ty se týkaly přípravy Národohospodářského sjezdu; jeho přípravu anoncoval *Opavský týdeník* již na konci července 1895.³⁴ V dopise uvozeném oslovením *milý příteli* Stratil sepsal seznam 40 jmen, který začíná kandidátem advokacie Aloisem Němcem a pokračuje profesorem Antonínem Karáskem, Františkem Slámou, Antonínem Mlčochem, Josefem Frommem, Janem Čeledou, Eustachem Glabazňou, Janem Moravcem, Janem Wondruškou a dalšími. Ze zbylých jmen vynikají Ludvík Šimoš, Josef Pater, Antonín Gruda, Rudolf Gudrich, Romuald Dubový, Jan Vyhliďal, Isidor Lhotský, Karel baron Rolsberg, Jan Florián Lhotský, Josef Stypa, Ota Kamberský, František Kahlík, Jan Kolofík nebo Antonín Otahal. Stratil současně avizoval, že za Ostravsko dodá jména Edmund Palkovský a za Frýdecko Václav Hrubý.³⁵ Romuald Dubový zaslal seznam, který obsahuje některá další jména, každopádně jsou uvedena v jiném pořadí, což odpovídá odlišným preferencím pisatelovým. Na první místo dosadil Františka Stratila, za ním jsou uvedeni Antonín Mlčoch, Jan Čeleda, Josef Fromm, Josef Benš, Karel Turecký, Jan Strohalm, Jan Vyhliďal, Antonín Gruda, Jan Herber, Josef Stypa, Antonín Hellebrand a dále pokračoval jmény farářů a starostů obcí z bližšího i vzdálenějšího okolí Opavy. Tyto údaje doplnil Antonín Otahal, který na korespondenčním lístku s razítkem redakce *Opavského týdeníku* podal zprávu, že ohledně dalších adres je možno obrátit se na Politickou

³⁰ MZA Brno, fond G68, JUDr. Václav Šilený, kart. 7, složka Opava, Otuše Sofronková, Ludmila Kolofíková a Luisa Straková za Lidumilný vzdělávací spolek žen a dívek českých ve Slezsku děkuje nedatovaným dopisem V. Šilenému za *vymáhání subvence* pro státní hospodyňskou školu v Kateřinkách, tamtéž, Josef Pazderka V. Šilenému dne 3. února 1911 píše s žádostí o nalezení vhodného nástupce po zemřelém Františku Stratilovi, který by převzal jeho opavskou kancelář, a současně žádá o přímluvu za jistého Vilibalda Orlíka, aby získal místo u Dělnické úrazové pojišťovací společnosti pro Moravu a Slezsko v Brně. Tamtéž, kart. 7, složka Ostrava, starostenský sbor v Hrabové dopisem z 6. dubna 1906 žádal Václava Šileného o zásah ve věci personálního obsazení technického oddělení okresního hejtmanství tak, aby *technikové nám byli sympatičtí*, tj. aby šlo alespoň o jednoho českého inženýra.

³¹ MZA Brno, fond G68, JUDr. Václav Šilený, kart. 7, složka Ostrava, T. J. Kadlec V. Šilenému, Moravská Ostrava, 2. října 1895.

³² Rozpuštění říšské rady. *Ostravice* 3, č. 31, 1. června 1895, s. 2.

³³ Volby do říšské rady. Tamtéž 4, č. 55, 8. července 1896, s. 1.

³⁴ Národohospodářský sjezd. *Opavský týdeník* 26, č. 58, 27. července 1895, s. 1.

³⁵ MZA Brno, fond G68, JUDr. Václav Šilený, kart. 7, složka Opava, F. Stratil V. Šilenému, Opava, 21. 9. 1895.

a hospodářskou jednotu v Opavě (František Stratil), Hospodářskou župu Bílovecko-Vítkovskou (Josef Pater) a Hospodářský spolek okresní v Klimkovicích (Antonín Trnkal).³⁶

Co zaujme, je nadřazení jmen právníka Antonína Mlčocha (1847–1924), spoluzakladatele Ústřední hospodářské společnosti pro Slezsko, a podnikatelů (Jan Čeleda, Josef Fromm, Jan Herber) nad jiné osobnosti, včetně Antonína Grudy, dále širě spektra pokrývajících všechny názorové a politické proudy v životě českých Slezanů a v neposlední řadě význam Karla Tureckého, nechvalně proslulého z defraudantské aféry.³⁷ Co se týče účelu soupisů, tj. zapojení slezských osobností do činnosti proponované národohospodářské společnosti, která měla vzejít z národohospodářského sjezdu v Praze (12. října 1895), výsledky byly sporé: ostatně i tisk upozorňoval, že ještě měsíc po sjezdu se nic neděje, a navíc připomenul ne bez jisté výtky, že ze Slezska se sjezdu zúčastnili pouze tři zástupci (za Ostravsko E. Palkovský) a dále že proponovaná organizace je příliš elitářská a že nemůže postihnout problematiku zejména drobných rolníků.³⁸

S připomenutím národohospodářského sjezdu v Praze obraťme pozornost ke sjezdům jako k dobovému fenoménu politického života soudobé české společnosti: ke sjezdům stranickým či spolkovým, k valným hromadám a k výročním nebo mimořádným schůzím rozličných korporací. K nim byl Šílený často zván jako řečník na odborná, vesměs národohospodářská témata – a nutno zdůraznit, že si pro tyto příležitosti rád vyšetřil čas a profitoval na nich jako znalec hospodářských poměrů. To platí o sjezdu lidové strany v lednu 1911 v Brně, na němž přednesl referát na téma *Národohospodářská práce lidové strany pokrokové*.³⁹ Některé akce vyzněly přece jen hluše a spíše šlo o politické deklarace v konkurenčním stranickém boji a manifestace síly stranické politiky. To platí o sjezdu českých měst, který se konal počátkem září 1897 na Staroměstské radnici v Praze, organizovaném v kooperaci moravské lidové strany s národní stranou svobodomyšlnou, což korespondovalo s přetrvávající představou jednoty českého politického tábora s tím, že to jsou právě mladočeši v Čechách a jejich moravský derivát, kteří tuto jednotu garantují. Předsedou sjezdu se stal Jan Podlipný, místopředsedou Slezan František Stratil a mezi řečníky potkáváme mladočecha Jana Žáčka i Václava Šíleného. Konstatování *neutěšených poměrů na Moravě* a formulace ideje jednoty, kdy *český národ [...] potřebuje solidárního působení všech svých vrstev, všech stavů, všech stran bez rozdílu politických odstínů, vůbec všech příslušníků národa českého* a současně deklarování, že *je povinností vedoucí strany politické, aby získala všechny činitele národa ku společné práci*, se záhy ukázalo jako přece jen málo.⁴⁰

Jiný, podobně obecně koncipovaný sjezd se v témže roce – v čase projednávání Badeniho jazykových nařízení – odehrál v Přerově dne 8. srpna 1897. Tentokrát šlo o stranicky vyhraněnou akci, již se účastnili pouze poslanci mladočeské a lidové strany – proto byl

³⁶ Tamtéž, A. Otahal v. Šílenému, Opava, 25. září 1895.

³⁷ MEDKOVÁ, Marta: Kam vedlo „turecké hospodářství“ pana Tureckého v kateřinské záložně. *Vlastivědné listy Slezska a Severní Moravy* 24, 1998, č. 2, s. 26–28. O důvěře v Karla Tureckého hovoří i funkce pokladníka zemské hasičské jednoty slezské, do které byl zvolen v roce 1896.

³⁸ Z četných reakcí např. Národohospodářský sjezd. *Lidové noviny* 3, č. 204, 7. září 1895, s. 1; Co jest s výsledkem národohospodářského sjezdu? Tamtéž, č. 259, 12. listopadu 1895, s. 2; Národohospodářský sjezd v Praze. *Opavský týdeník* 26, č. 80, 12. října 1895, s. 4; Národohospodářský sjezd. Tamtéž, č. 83, 23. října 1895, s. 1; Národohospodářský sjezd. *Ostravice* 3, 1895, č. 70, 16. října, s. 1.

³⁹ Sjezd... *Ostravan* 10, č. 53, 25. prosince 1910, s. 2.

⁴⁰ Cit. dle Sjezd českých měst. *Ostravice* 5, č. 68, 8. září 1897, s. 2.

kritizován pokrokovými silami – a navíc byl přísně důvěrný, takže mimo závěrečné usnesení se ven z jednací místnosti nedostaly žádné informace. Pro region severní Moravy a Slezska je důležité, že akcentoval neudržitelnou pozici moravských enkláv, které vzdor tomu, že jsou součástí Markrabství moravského, nepožívají týchž práv jako zbylá část Moravy.⁴¹

Z manifestačních politických akcí, které se odehrály přímo na Ostravsku, nutno vzpomenout zejména sokolský sjezd, organizovaný ve dnech 7. a 8. září 1902. Šilený akci sledoval⁴² jako manifestaci sebevědomí českého národa v prostředí, které bylo vystaveno silné germanizaci. S tím, jak lokální poměry reflektoval celonárodní tisk,⁴³ sokolský slet poskytl ideální příležitost rekapitulovat všechny nedostatky národního života a upozornit na urputnost germanizačního tlaku. Nepřekvapí proto, že slet byl zprvu na nátlak města policejně zakázán, což vyvolalo protest české politické reprezentace,⁴⁴ načež povolení sletu bylo omezeno jen na samotné cvičení a nezahrnovalo původně plánovaný průvod městem; ten byl zakázán. Nadto Němci připravili vzdoroakci, což se neobešlo bez střetu se sokoly a došlo i na fyzické útoky vůči účastníkům sletu.⁴⁵ Už zákaz sjezdu vyvolal zájem pražských politických kruhů, načež František Sokol-Tůma byl pozván pražským Sokolem do Prahy, aby přednášel o specifikách Ostravska a národním boji v regionu;⁴⁶ o to víc vzbudily zájem excesy, na které reagoval v říšské radě poslanec Reichstädter a jeho spolustraníci, přičemž v rozpravě vystoupil Václav Šilený, jenž *obšírně pak osvětlil soustavné prusácké podrývání naší posice na Ostravsku* s dovětkem, že není pochopitelné, proč jsou podporováni ti, *kdož připravují tam půdu pro krále pruského*.⁴⁷

Sletu v Moravské Ostravě se Šilený přímo neúčastnil; z poslanců, kteří v době jeho konání na Ostravsko zajeli, vynikají Otakar baron Pražák, Eduard Skála z Prostějova a František Rostislav Reichstädter, protagonista prostějovské organizace lidové strany, což je zajímavé a ukazuje také na ambice prostějovské skupiny v celku zemské organizace strany.

Jméno Václava Šileného se nicméně objevuje v jiné souvislosti – s Českým domem ve Vítkovicích. Jeho situace byla tristní: majitel budovy, která tvořila přirozené ohnisko Čechů nejen ve Vítkovicích, ale byla využívána také českými spolky ze sousedních obcí, bylo české stavební družstvo, jehož existenci ohrožovaly dluhy. Proto byla v roce 1903 ustavena Matice Českého domu, aby spolkový dům zachránila. V jejím čele stanuli František Hradečný,⁴⁸

41 Z přerovského sjezdu se V. Šilený omluvil. Schůze moravských poslanců v Přerově. *Ostravice* 5, č. 60, 11. srpna 1897, s. 1; Projev poslanců českého národa na Moravě a ve Slezsku. *Moravská orlice* 35, č. 180, 10. srpna 1897, s. 1; kritika sjezdu in: „Oblačné výšiny různých projektů“. *Olomoucký Pozor* 4, č. 92, 12. srpna 1897, s. 1.

42 MZA Brno, fond G68, JUDr. Václav Šilený, kart. 32, složka Ostrava, zde výstřižky článků: *Ještě k sokolskému sletu v Mor. Ostravě* (neznámé noviny, 15. září 1903), *Slet sokolstva v Mor. Ostravě* (neznámé noviny, 9. září 1902), *Slet sokolstva v Moravské Ostravě ve dnech 7. a 8. září* (Moravská orlice 40, č. 207, 10. září 1902, s. 1).

43 Např. Germanisace Ostravska. *Národní listy* 40, č. 72, 4. března 1900, s. 2.

44 Shromáždění dne 31. srpna 1902, na kterém vystoupili Edmund Palkovský, Karel Fajfrlík a Emil Balcar, viz Vzhůru na sokolský slet! *Opavský týdeník* 33, č. 69, 3. září 1902, s. 2.

45 Slet sokolstva na Ostravsku ve dnech 7. a 8. září. *Lidové noviny* 10, č. 182, 9. srpna 1902, s. 2; Ostravsko a jeho poměry hospodářské a průmyslové. *Hlasy z Hané* 21, č. 55, 18. září 1902, s. 2; Krvavé výtržnosti v Mor. Ostravě. *Lidové noviny* 10, č. 207, 10. září 1902, s. 3; Německé slavnosti v Mor. Ostravě. *Opavský týdeník* 33, č. 71, 10. září 1902, příloha, s. 1.

46 Čeští sokolové do Moravské Ostravy. *Národní listy* 42, č. 240, 31. srpna 1902, s. 3.

47 Politické zprávy. *Ostravan* 3, č. 11, 8. března 1903, s. 2; dále srov. *Národní listy* 42, č. 286, 17. října 1902, s. 2.

48 Právník a exponent lidové strany na severovýchodní Moravě František Hradečný se angažoval v Hospodářské jednotě pro severovýchodní Moravu v Místku.

Theodor Gerlich, František Staněk, Ladislav Lacina a Jan Pauček. Moravský odbor Národní rady české, jež matice oslovila, musel konstatovat, že *sám zápasí s velkými finančními nesnáze. Naděje, jež jsme kladli v naše česká města, české podniky a jednotlivce, velmi nás zklamala*,⁴⁹ což je implicitní kritika konkurenčních politických subjektů, které principiálně nechtěly činnost Národní rady české podporovat. Proto v roce 1905 přispěchala lidová strana s nápadem vyhlásit národní loterii, kterou zaštitil moravský odbor Národní rady české.⁵⁰ V roce 1910 byla opět vypsána loterie přímo na záchranu Českého domu ve Vítkovicích; na letáku nabádajícím k účasti byla ocitována slova V. Šíleného za moravský odbor Národní rady české, M. Ursinyho za Ústředí starostenských sborů moravských, Karla Fajfrlíka, předsedy odboru Národní rady české pro Ostravsko a Jana Podlipného, předsedy Národní rady české v Praze. Sama skladba jmen ukazuje na politické pozadí akce, na jednotu mladočechů a lidové strany pokrokové.

Na počátku 20. století zavládl neklid i v Mariánských Horách, obci povýšené v roce 1907 na město a vystupující díky agilním komunálním politikům v čele se starostou Adolfem Sýkorou jako bašta českého národa na Ostravsku. Roku 1896 přešla zdejší důlní činnost z Vladimíra Vondráčka na akciovou společnost Moravskoostravské kamenouhelné těžířstvo a koksovny Marie-Anna, za níž stál pruský kapitál a v jejímž čele se objevily osoby podněcující germanizaci obce. Vážnost situace dokládá interpelace ministerského předsedy říšským poslancem F. R. Reichstädterem a dalšími členy poslaneckého klubu, aby byla podniknuta protiopatření *proti [...] nahoře jmenovaným cizozemcům jako proti obtížným a veřejný pokoj ohrožujícím osobám*.⁵¹

Nazíráme-li spektrum aktivit Václava Šíleného vůči Ostravsku a českému Slezsku, lze upozornit na témata, která vystupují před jiná. Je to především otázka školství a hospodářské osvěty. V případě školství je nejdůležitějším téma českého učitelského ústavu ve Slezsku. Požadavek na jeho zřízení zprvu vedl k otevření paralelních českých tříd při německém učitelském ústavu v Opavě (na základě výnosu zemské školní rady z 27. srpna 1904), proti čemuž se ostře ohradili němečtí poslanci v zemském sněmu, a přitom česká politická reprezentace nepěstala požadovat samostatnou, ryze českou školu.⁵² Protesty Němců vyústily v pád zemského prezidenta hraběte Thuna. Situaci vyřešil kompromis: Češi sice obdrželi vlastní český učitelský ústav, avšak již ne v Opavě, nýbrž ve Slezské Ostravě – a paralelní třídy opavského německého učitelského ústavu byly zrušeny. Vzrušenou a spleťtou situaci, dotýkající se nejvyšší politiky, sledoval moravský tisk, který pochopitelně stranil vzniku samostatného českého učitelského ústavu.⁵³ Šílený věc sledoval

⁴⁹ Archiv města Ostravy, Matice Českého domu ve Vítkovicích, kart. 1, Moravský odbor Národní rady české Matrici Českého domu, Brno, 16. července 1905.

⁵⁰ Ve prospěch české věci na Ostravsku. *Hlasy z Hané* 24, č. 61, 28. května 1905, příloha, s. 3; České veřejnosti. Tamtéž 25, 1906, č. 46, příloha, s. 5.

⁵¹ Interpelace poslance F. R. Reichstädtera a soudruhů týkající se stavu věci na Mar. Horách na Moravě. *Ostravan* 3, č. 50, 6. prosince 1903, s. 2. Adolf Sýkora byl jedním z exponentů politiky moravské lidové strany na Ostravsku.

⁵² Slezský sněm. *Ostravan* 4, č. 40, 25. září 1904, s. 2.

⁵³ Z ohrožené půdy. *Lidové noviny* 12, č. 151, 5. července 1904, s. 1–2, o deputaci Nordmarky u zemského prezidenta Proti českým a polským pobočkám učitelských ústavu ve Slezsku. *Lidové noviny* 12, č. 144, 25. června 1904, s. 4, naopak proti Nordmarce vystoupil Ústřední spolek učitelský, viz Potřebu slovanských učitelských ústavů ve Slezsku... *Lidové noviny* 12, č. 179, 7. srpna 1904, s. 3, dále např. o podpoře českých obcí myšlenky samostatného českého učitelského ústavu viz Projevy českých obcí ve Slezsku. Tamtéž, č. 170, 28. července 1904, s. 3.

velmi podrobně, jak dokládají výstřižky z novinových článků. Nalezneme mezi nimi zprávu z *Neue Freie Presse* o protestech proti utraktivaci německého učitelského ústavu nebo zprávu o delegaci slezských poslanců ze Slezska u ministerského předsedy Koerbera.⁵⁴ Politicky se snažila každá strana z incidentů vytěžit (Věnceslav Hrubý)⁵⁵ nebo alespoň zaujmout k němu stanovisko (sociálně demokratický *Duch času*)⁵⁶, zvláště když otevření paralelek provázely pouliční demonstrace a násilnosti. V této atmosféře vznikl *Pamětní spis o školských poměrech ve Slezsku*, v květnu 1905 vypracovaný školskou komisí moravského odboru Národní rady české v Brně.⁵⁷ Ačkoliv nejde o politicky závažný dokument, je důležitý pro chápání severní Moravy a Slezska jako regionu, jehož si čeští politici v Brně všimli: *A konečně je povinností markrabství moravského, píše se v dokumentu, aby se postaral svým vlivem a částečně i svou pomocí o to, aby se Slezsku dostalo co nejdříve českého učitelského ústavu – úplně samostatného*. Kauza českého učitelského ústavu ve Slezsku takto přerůstala hranice země a plnila stránky moravských novin, kde vystupovala jako důkaz nezájmu pražských politických kruhů a žurnalistiky o slezské věci stejně jako nezájmu o ustavení české univerzity v Brně.⁵⁸

Touto akcí se Šileného zájem o školství nevyčerpal, například v řeči 25. října 1904 na zasedání moravského zemského sněmu upozornil na germanizaci Ostravska vinou německého školství, podporovaného německým školským spolkem.⁵⁹

Vícekrát bylo poukázáno na důraz Václava Šileného – jako i dalších mladočeských, resp. lidoveckých poslanců – na národohospodářská témata. Jde především o jeho dlouhodobý zájem o živnostníky, jež souvisel se snahou podpořit drobnější podnikatele, kteří nemají šanci uspět se svými nároky v obchodních a živnostenských komorách ovládaných velkými průmyslovými podniky. Proto také byl jedním z autorů iniciativy ve prospěch založení zemské živnostenské rady (1904). Podobně jako tomu bylo u politických témat, také národohospodářská témata formuloval jednak ve vystoupeních v říšské radě a zemském sněmu, jednak v přednáškách, s nimiž vystupoval v různých moravských regionech. Takové přednášky představovaly účinnou a oblíbenou formu hospodářské osvěty a pro politika konce 19. století byly jedním z atributů jeho práce. Pro Ostravsko máme doloženo hned několik vystoupení Václava Šileného. Na konci roku 1895 zavítal do Sviadnova, kde měl přednášku o *pojišťování důchodu pro případ chudoby a stáří*⁶⁰ a v říjnu 1898 se zúčastnil schůze obchodních pomocníků z celé severovýchodní Moravy pořádané Československou obchodní besedou v Místku.⁶¹ V březnu 1895 požádal Václava Šileného Karel Vrána, předseda Měšťanského řemeslnického spolku v Moravské Ostravě, aby se zúčastnil řemeslnického sjezdu v Moravské Ostravě, jež měl navštívit také další poslanec moravské lidové strany Josef Tuček (1845–1900). V dopise doslova praví: *Program Vašnosti zašleme a o resoluci se dohodneme, aby byla v soulase se zásadami lidové strany – svorná*. Sjezd byl plánován na velikonoční pondělí 15. dubna 1895. Šilený sice za pozvání poděkoval,

54 MZA Brno, fond G68, JUDr. Václav Šilený, kart. 32, složka Ostrava.

55 Schůze voličů ve Skalici. *Noviny těšínské* 10, č. 42, 17. září 1904, s. 2.

56 Bouře ve sklenici vody. *Duch času* 6, č. 34, 25. srpna 1904, s. 1.

57 MZA Brno, fond G68, JUDr. Václav Šilený, kart. 45, složka Školy ve Slezsku, dokument z 27. května 1905 podepsal předseda komise profesor M. Ursíny.

58 Hlídky na slovanském mostě. *Lidové noviny* 13, č. 171, 30. července 1905, s. 1–2.

59 Německá škola v Hrabové u Vítkovic. *Noviny těšínské* 10, č. 48, 29. října 1904, s. 5.

60 Ze Sviadnova. *Ostravice* 3, č. 90, 25. prosince 1895, s. 4.

61 Veřejnou schůzi... *Ostravský obzor* 6, č. 83, 15. října 1898, s. 2.

avšak uvedl: *chystal jsem se odpověděti, že vyhovím žádosti v něm vysloveném, ale pro nával různých prací nemohu tu dobu přijeti. [...] Nyní byl živnostenský sjezd v Jihlavě, mohl by tedy sjezd váš být poodložen. [...] Kdybyste ale nenalezli někoho jiného a schůzi nutně 15. dubna odhývati chtěli, tedy mi to sdělte.*⁶² Sjezd byl skutečně odložen, a to na 26. května 1895; Šílený se nakonec sjezdu nezúčastnil, ale i tak byla akce, která řešila i vysloveně politické otázky (například uplatnění principu všeobecného hlasovacího práva pro zemské sněmy), navštívena jinými poslanci mladočeské strany (Václav Šamánek, Václav Březnovský).⁶³

Živnostníci v Moravské Ostravě našli u Šíleného velké zastání, což dokládá i zájem českého živnostenského spolku, který zprvu jako Měšťanský řemeslnický spolek pro severovýchodní Moravu, později však pod názvem Průmyslová, živnostenská a obchodní jednota získal Šíleného na přednášku, a to hned pro ustavující valnou hromadu, konanou 20. května 1906 v malém sále Národního domu v Moravské Ostravě.⁶⁴ V únoru 1909 spolek Šíleného jmenoval čestným členem.⁶⁵ O spolku samém nelze mnoho povědět, neboť spisy z doby zájmu Václava Šíleného o region se nedochovaly. Dodejme jen, že vůdčí osobností spolku byl Josef Pluhař (1856–1911), vyučený krejčí, činný v Moravské Ostravě od roku 1880, který vybudoval prosperující závod zaměřený na prodej pánské konfekce a metráže a v Průmyslové jednotě delší čas vykonával funkci předsedy.

Specifická témata, která Václav Šílený sledoval, byla odersko-dunajský průplav a regulace řek; spojoval je s hospodářským rozvojem Moravy a viděl v nich – podobně jako další čeští politikové jeho doby⁶⁶ – velký úkol pro své veřejné angažmá. Návrh na zřízení průplavu prezentoval na říšské radě v roce 1901 v souvislosti s vydáním vodocestného zákona 11. června toho roku; zabýval se jím z pozice člena moravského zemského výboru i člena Moravského říčního a průplavového spolku, v jehož gesci přednášel v různých moravských městech.⁶⁷ Rovněž prostějovský politický spolek se ve věci velmi angažoval.⁶⁸ Ostatně i jedno ze svých posledních veřejných vystoupení – konkrétně na schůzi v Kroměříži 21. května 1911 – věnoval Šílený významu regulačních vodních staveb.⁶⁹ Není sice explicitě doloženo, že by se v této souvislosti zabíral Ostravskem, ale z povahy věci samé to lze brát za samozřejmé.

Shrneme-li řečené, je zjevné, že pokrokovost Václava Šíleného se uplatňovala důrazem na národohospodářskou problematiku, na racionalizaci hospodářství, na podporu nižších hospodářsky aktivních vrstev, pojila se s důvěrou ve státní nebo zemskou správu

62 MZA Brno, fond G68, JUDr. Václav Šílený, kart. 7, složka Ostrava, K. Vrána V. Šílenému, Moravská Ostrava, 17. března 1895; koncept dopisu V. Šíleného K. Vránovi, 1. dubna 1895.

63 Sjezd řemeslníků v Mor. Ostravě. *Ostravice* 3, č. 30, 29. května 1895, s. 1–2.

64 MZA Brno, fond G68, JUDr. Václav Šílený, kart. 7, složka Ostrava, J. Pluhař a R. Wichnar V. Šílenému, Moravská Ostrava, 22. února 1906 a 9. května 1906. Šíleného vystoupení bylo na téma *O úkolech živnostnictva na Moravě*. Srov. též Z Mor. Ostravy. Ustavující valná hromada. *Noviny těšínské* 12, č. 25, 19. května 1906, s. 2.

65 MZA Brno, fond G68, JUDr. Václav Šílený, kart. 7, složka Ostrava.

66 Obecně GROBELNÝ, Andělín: Proměny odersko-dunajského průplavu do roku 1918 a Ostravsko. *Časopis Slezského muzea, série B* 28, 1979, s. 68–74.

67 Moravský říční a průplavový spolek. *Lidové noviny* 10, č. 125, 3. června 1902, s. 1; Říční a průplavní spolek. *Noviny těšínské* 10, č. 1, 5. prosince 1903, s. 4.

68 O průplavech moravských a nynějším stadiu prací s nimi spojených. *Hlasy z Hané* 25, č. 46, 22. dubna 1906, s. 1.

69 Velká schůze dra Šíleného v Kroměříži. *Lidové noviny* 19, č. 140, 22. května 1911, s. 1.

institucí a veřejných služeb, a to formou postátnění (když šlo o železnice nebo doly)⁷⁰ nebo pozemštění (to se týká škol, např. české reálky v Moravské Ostravě). Znakem této *pokrokovosti* je i samotný zájem o průmyslové Ostravsko, což se například promítlo také do utvoření ostravské pobočky Národní rady české v letech 1903–1904. Jako politika jej vyznačovala radikálnost názorů, zejména odmítání všech politických forem velkoněmectví. Z hlediska sociální struktury jeví zvýšený zájem o živnostníky, a dokonce i o dělníky (při ostravské stávce v lednu 1900 přijel do regionu a zprostředkoval deputaci dělníků u ministra spravedlnosti Aloise von Spens-Boden).⁷¹ Stupňující se politická rivalita naopak zapříčiňovala, že jej leckdo klasifikoval jako zpátečníka, neřkuli zrádce národa, což se týká zejména reformy volebního řádu do říšské rady.⁷² Výtky byly i jiné, které jej usvědčovaly z laxnosti nebo lhovosti. *Nepřiliš lichotivou poznámku k nebožtíku Dru Václavu Šileném vepsal jednatel do zápisu z 1. dubna 1873. Mezitím co se takto protokoly četly a opravovaly, účty a zprávy schvalovaly a kritizovaly, vůbec mezi tím, co každý z přítomných o blaho spolku dle své možnosti se staral, četl pan Šilený Václav zcela klidně noviny, a když s tím hotov byl a takto svou zajisté zdárnou činnost pro spolek ukončil, odebral se klidně spokojen a sám se sebou ze schůze, ač tato ještě ukončena nebyla.*⁷³ Nelze si nepovšimnout, že se chtěl pisatel těchto řádků s pověstí Václava Šileného rozžehnat. Kubis, někdejší agilní činovník studentského hnutí, byl totiž protagonistou generačně mladších forem veřejných aktivit sympatizujících na počátku 20. století s pokrokaři.

S tím však, jak se od prvního decennia 20. století stupňovala razance argumentů a měnila se v nevybíravé útoky, objevuje se Šilený stále více v negativním světle. To dokládá již výše citovaná *Rovnost*, tentokrát ve zprávě o rozdělování finančních podpor studentským spolkům na české technice v Brně: *Kousků pana dra. Šileného má česká veřejnost už z minulých dob až po krk a jen si přeje, aby své působišť, k němuž se absolutně nehodí, opustil sám, dříve než bude za límeč vystrčen.*⁷⁴ Taková emocionalita, vlastní radikálně pokrokovým stranám a skupinám, byla Šilenému cizí – jakkoliv se nejednou ve sněmu rozohnil; z hlediska argumentů jej vyznačovala *věčnost* a ta zůstala v trvalé platnosti navzdory vzrušeným časům: *Když pro potírání různých hesel ztrácela se věc, byl často dr. Šilený sám, který pracoval v otázkách hospodářských, živnostenských, vodních cest a mnoho jiného.*⁷⁵ Byl to, jak napsal *Opavský týdeník, liberální sice člověk, jinak ale skutečný pracovník, rozumný, prohlédavý, zkušený a vzdělaný a ne pouhý nafoukaný intrikán.*⁷⁶ A jak vidno, ani osudy českého Slezska a Ostravska tomuto moravskému politikovi nebyly lhostejny.

⁷⁰ V souvislosti s ostravskou stávkou v lednu 1900 takto hovořil Václav Šilený v moravském zemském sněmu, srov. Na sněmu moravském..., *Ostravský obzor* 8, č. 26, 31. března 1900, s. 2.

⁷¹ Ve čtvrtek přijeli... Tamtéž, č. 9, 27. ledna 1900, s. 1.

⁷² V poslední době rozvířila veřejnost... *Ostravan* 5, č. 49, 26. listopad 1905, s. 2.

⁷³ KUBIS, Adolf: Z minulosti českého divadla v Olomouci. *Pozor* 18, č. 193, 9. října 1911, s. 1.

⁷⁴ Klerikální orgie na české technice v Brně. *Rovnost* 23, č. 98, 29. dubna 1907, s. 1.

⁷⁵ Dr. Václav Šilený. *Moravsko-slezská revue* 8, 1911–1912, č. 1, s. 59.

⁷⁶ Volba na Kroměřížsku. *Opavský týdeník* 42, č. 97, 13. prosince 1911, s. 1.

*Summary****Václav Šílený and Situation in Czech Silesia and Ostrava Region around 1900***

The text focuses on Václav Šílený (1849–1911), a politician, lawyer and member of the Moravian Diet and Imperial Council; it commemorates the 170th anniversary of his birth. Although Šílený worked in Uherské Hradiště, Tišnov and Brno, from the late 19th century, he developed an interest in the situation of Silesia and Ostrava region, i.e. the relevant Czech society (economic issues, education and life in organisations). He supported the establishment of the Czech normal school and the activities of the Industrial Union in Moravian Ostrava which awarded him an honorary membership. He learned about the region especially through The National Newspaper (“Národní listy”) and other press sources closely connected to the Moravian People’s Party of which he was a member; the written sources maintained by the Moravian Municipal Archive in Brno also show the knowledge of progressive press. Václav Šílený promoted the issues of Silesia and the Ostrava region at the meetings of the Moravian Diet and Imperial Council.